

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ГОЛЕМ СОВЕТ

СЛУЧАЈ
GUJA v. MOLDOVA

(Апликација бр.14277/04)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

12 февруари 2008

Оваа пресуда е конечна но може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Гуја против Молдавија,

Европскиот суд за човекови права, заседавајќи како Голем совет составен од:

Jean-Paul Costa, *ПРЕТСЕДАТЕЛ*,

Christos Rozakis,

Nicolas Bratza,

Boštjan M. Zupančič,

Peer Lorenzen,

Francoise Tulkens,

Giovanni Bonello,

Josep Casadevall,

Rait Maruste,

Kristaq Traja,

Snejana Botoucharova,

Stanislav Pavlovschi,

Lech Garlicki,

Alvina Gyulumyan,

Ljiljana Mijović,

Mark Villiger,

Päivi Hirvelä, *судии*,

и Erik Fribergh, *секретар*,

Расправајќи на затворена седница на 6 јуни 2007 и 9 јануари 2008 година,

Ја донесе следнава пресуда, усвоена на вториот споменат датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот е инициран со апликација (бр.14277/04) против Република Молдавија поднесена пред Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата“) од страна на г-дин Јакоб Гуја (“апликантот“) на 30 март 2004 година.

2. Апликантот беше застапуван од г-дин V. Gribinsea и г-дин V. Zamă, адвокати од Кишињев и членови на невладината организација „Адвокати за човекови права“. Владата на Молдавија („Владата“) беше застапувана од своите агенти, г-дин V. Pârlog и г-дин V. Grosu.

3. Апликантот се жалеше на повреда на неговото право на слобода на изразување според членот 10 од Конвенцијата, особено правото на пренесување на информации, со тоа што бил отпуштен од работа од Државното обвинителство заради објавување на два документи што според него разоткриваат мешање во тековна кривична постапка од страна на висок политичар.

4. Апликацијата беше распределена на Четвртиот оддел на Судот (Правило 52 § 1 од Деловникот на Судот). На 28 март 2006 година, Совет на тој Оддел одлучи да ја информира Владата за апликацијата. Според одредбите од член 29 § 3 од Конвенцијата, тој одлучи да ја разгледа основаноста на апликацијата и нејзината допуштеност. На 20 февруари 2007 година, Советот составен од Nicolas Bratza, *претседател*, Josep Casadevall, Giovanni Bonello, Ljiljana Mijović, Kristaq Traja, Stanislav Pavlovschi и Lech Garlicki, *судии*, како и Lawrence Early, *секретар на Одделот*, ја отстапи надлежноста на Големиот совет, при што ниту една од страните не вложи приговор (член 30 од Конвенцијата и Правило 72).

5. Составот на Големиот совет беше определен согласно одредбите од членот 27 ставови 2 и 3 од Конвенцијата и Правилото 24 од Деловникот на Судот.

6. И апликантот и Владата доставија опсервации за допуштеноста и основаноста. Секоја од страните одговори на опсервациите на другата страна во писмена форма.

7. Се одржа јавна расправа во зградата на Судот за човекови права, Стразбур, на 6 јуни 2007 (Правило 59 § 3).

Пред Судот се појавија:

(a) *за Владата*

Mr V. GROSU,

агент,

Mr G. ZAMISNÎI, *советник;*

(b) *за апликантот*

Mr V. GRIBINCEA,

Mr V. ZAMĂ,

советник,

Mr I. GUJA, *апликант.*

Судот ги сослуша обраќањата на г-дин Grosu, г-дин Gribincea и г-дин Zamă.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

8. Апликантот, г-дин Јакоб Гуја, е роден во 1970 година и живее во Кишињев. Во материјалното време бил раководител на Секторот за печат при Државното обвинителство.

1. Заднина на случајот

9. На 21 февруари 2002 година четворица полициски офицери (M.I., B.A., I.P. и G.V.) уапсиле десет лица осомничени за кривични дела поврзани со парламентарните избори; едно од нив се сомничело и дека е водач на криминална група. Подоцна осомничените биле пуштени од притвор и поднеле тужба до Обвинителството за малтретирање и противправен притвор од страна на четворицата полициски офицери. Како резултат на нивната тужба била поведена кривична истрага

против полициските офицери под обвиненија, меѓу другото, за малтретирање и противправен притвор.

10. Во јуни 2002 година, четворицата полициски офицери напишале писма, што заеднички ги потпишале, до претседателот Воронин, премиерот Тарлев и заменик-претседателот на Парламентот Мишин во кои барале заштита од кривично гонење. Ги изнеле своите мислења за кривичната постапка и се жалеле дека постапувањето на Обвинителството е клеветничко. Тие побарале да се докаже законитоста на кривичното обвинение подигнато против нив. На 21 јуни 2002 година, г-дин Мишин го проследил писмото до Државното обвинителство, со допис во прилог. Дописот бил напишан на службен лист хартија со заглавие на Парламентот и не бил означен како доверлив. На него било напишано следното:

„Почитуван г-дине Русу,

По читањето на писмото се покрева прашање: дали заменик државниот обвинител се бори против криминалот или против полицијата? Ова прашање е дотолку позначајно ако се земе предвид фактот дека засегнатите полицајци се дел од еден од најдобрите тимови во Министерството за внатрешни работи, чијашто активност сега е блокирана како последица на дејствијата на вработените во Државното обвинителство. Замолувам лично да се ангажирате во случајов и да го решите строго почитувајќи го законот.”

11. Во јануари 2003 година, г-дин Воронин го посетил Центарот за борба против економски криминал и корупција каде разговарал, меѓу другото, за проблемот со непрописен притисок што некои јавни службеници го вршеле врз органите за спроведување на законот во поглед на тековни кривични постапки. Претседателот упатил апел за борба против корупцијата и побара од службениците за спроведување на законот да игнорираат било какви обиди од јавни службеници да им извршат притисок. Изјавите на претседателот биле објавени во медиумите.

12. На неутврден датум кривичната постапка против полициските офицери била прекината.

2. Протекување на документите

13. Неколку дена откако г-дин Воронин го упатил апелот за борба против корупцијата, апликантот доставил на весникот *Jurnal de Chişinău* копии од две писма („писма“) што биле примени во Државното обвинителство.

14. Едното писмо бил дописот напишан од г-дин Мишин (види став 10 погоре). Второто било напишано од г-дин А. Ursachi, заменик-министер во Министерството за внатрешни работи, и било насловено до заменик државниот обвинител. Било напишано на службен лист хартија со заглавие на Министерството за внатрешни работи и не било означено како доверлив. Во него, меѓу другото, стоело:

„... Полицискиот мајор М.И. [еден од четворицата полициски офицери: види став 9 погоре] е осуден на 12 мај 1999 ... за кривични дела според членовите 116(2) [незаконит притвор со кој се загрозува животот или здравјето или се нанесува физичка болка], 185(2) [злоупотреба на овластување со акти на насилство, употреба на огнестрелно оружје или мачење] и 193(2) [изнуда на признание по пат на примена на насилство и навреди] од Кривичниот законик и изречена му е парична казна во износ од 1.440 молдавски леи (MDL) (128 евра (EUR)). Според член 2 од Законот за амнестија, бил ослободен од плаќање на паричната казна.

... на 24 октомври 2001, мајор М.И. бил вратен на своето работно место во Министерството за внатрешни работи.”

3. Написот во Jurnal de Chişinău

15. На 31 јануари 2003 година, *Jurnal de Chişinău* објавил напис насловен како: „Vadim Mişin ги заплашува обвинителите”. Во написот, меѓу другото, стои:

„На крајот на минатата седмица, за време на посета на Центарот за борба против економски криминал и корупција, претседателот ги повикал институциите за спроведување на законот да соработуваат во борбата против организираниот криминал и корупцијата и побарал да

ги игнорираат телефонските јавувања од високи државни службеници во врска со случаи што ги имаат во работа.

Иницијативата на претседателот не е случајна. Појавата станала нашироко распространета, особено во текот на изминатите неколку години, и е предмет на дебата во медиумите за масовно информирање и на меѓународните организации.

Неодамна во печатот беше информирано за случајот со пратеникот од комунистите А.Ј., кој се обидел да повлијае на кривична истрага против негов стар пријател висок службеник во Министерството за земјоделство кој бил фатен на дело. Меѓутоа, не е превземено никаква судска постапка. ...

Исто така, во печатот беше информирано дека г-дин Мишин побарал од државниот обвинител да отпушти двајца обвинители, I.V. и P.B. вклучени во истрагата за исчезнувањето на шефот на Одделот за информатичка технологија, P.D., очигледно откако нашле докази со кои службени лица од Министерството за внатрешни работи се поврзуваат со криминал.

Резултатот од интерната истрага за активностите на овие двајца обвинители сè уште не е познат. Меѓутоа, извори во Обвинителството го информираа весникот дека иако I.V. и P.B. не се огласени за виновни, било побарано од нив да си заминат на инсистирање на некоја моќна личност.

Сега, додека апелите на претседателот во врска со противзаконитото посредување се сè уште свежи во глава, откриваме нова истрага против високи службени лица.

Заменикот-претседател на Парламентот се обидува да заштити четири полициски офицери против коишто се води кривична истрага. Наклонетоста на г-дин Мишин кон полицајците не е нешто ново, бидејќи неговите корени се во полицијата. Наши извори нè информираа дека ова не е единствениот случај во кој г-дин Мишин ургирал за полицајци коишто имаат проблеми со законот.

...

Обвинителството во Сиосапа поведе кривична постапка против четирите полициски офицери ... по нивната употреба на сила за време на незаконитото апсење на група лица.

... Полициските офицери ги малтретирале притворениците со шамари и клоци... Покрај тоа, се открило дека еден од офицерите навел лажни искази во полицискиот извештај за апсењето...

Четворицата полициски офицери биле под истрага и за изнудување на признанија под присила...

Истрагата траела повеќе од една година. Кога била речиси завршена ... полициските офицери почнале да бараат заштита од лица на позиции.

...

На 20 јуни 2002 полициските офицери напишале писма до претседателот Владимир Воронин, премиерот Василе Тарлев и заменик-претседателот на Парламентот, Вадим Мишин, барајќи од нив да ургираат да се прекине истрагата, што според нив била неоснована.

...

Прв кој реагирал на нивното писмо бил заменик-претседателот на Парламентот, Вадим Мишин. На 21 јуни 2002 ... тој му пратил допис на државниот обвинител, во кој, со заповеднички тон, побарал од него лично да интервенира во случајот со четворицата полицајци. Иако тој го инструктирал државниот обвинител да се вмеша во овој случај 'строго придржувајќи се на законот', тонот на дописот јасно покажува дека тој му наредува многу брзо да го испита случајот.

Како резултат на интервенцијата на највлијателните државни функционери, Државното обвинителство ја прекинало кривичната истрага против полицајците и наредило внатрешна истрага за правилноста на одлуката за поведување на кривична истрага против нив...

...

... Извори од Министерството за внатрешни работи потврдија дека полицаецот М.И. [еден од четворицата полицајци] [претходно] бил осуден од страна на Апелациониот суд, и му било наредено да плати кривична парична казна во износ од MDL 1,440. Согласно Законот за амнестија, тој бил ослободен од плаќање на паричната казна. Покрај тоа, на 24 октомври 2001 ... повторно бил вратен на старото работно место во Министерството за внатрешни работи.

Некоментирајќи ја пресудата на Апелациониот суд, сакаме да дадеме одредени забелешки. М.И. е осуден врз основа на членовите 116, 185 и 193 од Кривичниот законик за злоупотреба на овластување, изнуда на признанија под присила и незаконски притвор. За овие кривични дела, Кривичниот законик предвидува казни затвор во времетраење од една година до пет години. Нему му била изречена само парична казна.

Дополнително, Министерството за внатрешни работи го вратило на старото работно место додека уште бил под истрага.”

16. Кон написот во весникот била приложена репродукција на дописите потпишани од г-дин Мишин и г-дин Урсаки.

4. Реакцијата на Државното обвинителство

17. На неутврден датум државниот обвинител побарал од жалителот објаснение како дошло до тоа двата дописи да бидат објавени во печатот.

18. На 14 февруари 2003 апликантот му одговорил на писмено на државниот обвинител признавајќи дека тој ги испратил двата дописи до весниците. Меѓу другото тој навел:

„Мојата постапка беше реакција на изјавите дадени од претседателот во врска со борбата против корупцијата и противзаконитото посредување. Тоа го сторив бидејќи бев убеден дека поаѓам во борбата против злото на противзаконитото посредување (*trafic de influență*), појава која во последно време станува сè повеќе секојдневие.

Верував и сè уште верувам дека ако секој од нас помогне да се разоткријат оние кои ја злоупотребуваат својата положба за да го опструираат правилното спроведување на правдата, ситуацијата ќе се смени на подобро.

Понатаму, сметам дека дописите што ги предадов на *Jurnal de Chișinău* не се тајни. Мојата намера не беше да наштетам на Обвинителството, туку напротив да створам позитивна слика за него.”

19. На неутврден датум обвинителот, I.D., кој бил осомничен дека му ги дал дописите на апликантот, бил отпуштен од работа.

20. На 17 февруари 2003 апликантот напишал друг допис до обвинителот во кој го информира дека дописите не биле прибавени преку I.D. Тој додал:

„Ако начинот на кој јас постапив се смета за прекршување на интерните правила, тогаш јас сум тој што би требало да ја сноси одговорноста.

Постапив согласно Законот за пристап до информации, Законот за Обвинителството и Кривичниот законик. Верував во искреноста на изјавите на претседателот со кои остро се критикуваа дејствијата на корупција и противзаконито посредување. На мое жалење, увидувам дека Државното обвинителство му придало статус на државна тајна на допис од јавен службеник (што по мое мислење е јасен пример за директно политичко мешање во спроведувањето на правдата. Овој факт, заедно со отпуштањето на I.D. од работа, ме загрижува и ме наведува сериозно да се посомневам дека во Република Молдавија се почитуваат владеењето на правото и човековите права.”

21. На 3 март 2003 апликантот бил отпуштен од работа. Во отказното решение, меѓу другото, е наведено дека дописите што апликантот ги одал на весникот се тајни и дека не се консултирал со раководителите на другите сектори при Државното обвинителство пред да ги даде, спротивно на членовите 1.4 и 4.11 од интерните правила на Секторот за печат (види став 31 подолу).

5. Постапка за враќање на работното место поведена од апликантот

22. На 21 март 2003 апликантот повел судска постапка против Државното обвинителство барајќи да биде вратен на работното место. Меѓу другото тој тврдел дека дописите што ги дал на весникот не биле класифицирани како строго доверливи согласно законот, дека не бил обврзан да се консултира со раководителите на другите сектори пред да го контактира весникот, дека ги дал дописите на весникот на барање на весникот, и дека неговото отпуштање од работа претставува повреда на неговото право на слобода на изразување.

23. На 16 септември 2003 Апелациониот суд Кишињев ја отфрлил тужбата на апликантот. Меѓу другото, тој навел дека апликантот ги прекршил своите обврски според ставот 1.4 од Интерните правила на Секторот за печат со тоа што не се консултирал со раководителите на другите сектори, и според

членот 4.11 од Правилата со тоа што обелоденил строго доверливи документи.

24. Апликантот поднел жалба. Се повикал на истите аргументи како и во првичната судска постапка. Тој исто така тврдел дека со тоа што ги дал дописите на весникот не му била нанесена никаква штета на неговиот работодавач.

25. На 26 ноември 2003 Врховниот суд за правда ја отфрлил жалбата врз истиот основ како и Апелациониот суд Кишињев. Упатувајќи на наводите на апликантот во врска со слободата на изразување, Врховниот суд нашол дека добивањето на информации по пат на злоупотреба на положба не спаѓа во слобода на изразување (*dreptul la exprimare nu presupune dobândirea informației abuziv, folosind atribuțiile de serviciu*).

26. Ниту Државното обвинителство, ниту заменик-претседателот на Парламентот г-дин Мишин, не ја оспориле оригиналноста на дописите објавени во *Jurnal de Chișinău* или пак точноста на информациите содржани во написот од 31 јануари 2003, ниту пак превземале некакво друго дејствие.

6. Кривичната тужба од *Jurnal de Chișinău*

27. Со оглед дека Државното обвинителство не реагирало на начинот што го очекувал *Jurnal de Chișinău* по објавувањето на написот од 31 јануари 2003 (види став 15 погоре), весникот повел судска постапка за издавање на наредба со која од Државното обвинителство ќе се бара да поведе кривична истрага за наводното вмешување на г-дин Мишин во тековна кривична истрага. Весникот, меѓу другото, навел дека според Законот за кривична постапка, написите во весниците и дописите објавени во весниците може да послужат како основа за поведување на кривична постапка и дека државниот обвинител има должност да нареди спроведување на истрага.

28. Окружниот суд Râșcani ја отфрлил тужбата на весникот на 25 март 2003 година а Регионалниот суд Кишињев ја отфрлил на 9 април 2003. Меѓу другото, судовите утврдиле дека весникот нема активна легитимација за да поднесе тужба и дека, во секој случај, написот од 31 јануари 2003 е само напис во весник каде се изнесува лично мислење, а не официјално барање за поведување на кривична истрага.

7. Втор напис од Jurnal de Chișinău

29. На 14 март 2003, *Jurnal de Chișinău* објави втор напис како продолжение на написот од 31 јануари 2003, со наслов „Мишин започна со казнување на обвинители“. Во написот се опишани случувањата што следеле по објавувањето на првиот напис и се наведува дека г-дин Мишин збеснал заради написот и му наредил на државниот обвинител да ги открие и казни лицата што се одговорни што печатот дошол до неговиот допис. Државниот обвинител се повинувал и објавил војна на потчинетите кои одбиле да толерираат политичко мешање во работењето на системот за кривична правда. Во написот е наведено дека постапките на државниот обвинител се во согласност со општиот тренд што се забележувал во последните години кога лица со значително професионално искуство коишто не биле подготвени да се повинуваат на правилата воведени од новата Влада биле заменувани со лица со сомнително минато. Во него се тврдело дека извори од Државното обвинителство за весникот изјавиле дека Државното обвинителство постојано добивало укажувања од г-дин Мишин и советниците на претседателот за тоа кој требало да биде вработен или отпуштен. Само во претходните години, триесет искусни обвинители биле отпуштени од работа од Обвинителството во Кишињев.

Во написот исто така е даден и приказ на отпуштањето на апликантот од работа како последица на притисокот од г-дин Мишин, и се наведува дека извори во Државното обвинителство за весникот изјавиле дека Обвинителството

имало добиено десетици дописи од г-дин Мишин и V.S. (друг висок државен службеник) во врска со тековни кривични истраги.

Според изворите на весникот, двајца обвинители биле отпуштени од работа на инсистирање на г-дин Мишин бидејќи имале откриено инкриминирачки материјал против него за време на истрага поврзана со исчезнувањето на важен бизнисмен, P.D. По нивното отпуштање кривичната истрага била прекината.

II. РЕЛЕВАНТНИ НЕКОНВЕНЦИСКИ МАТЕРИЈАЛИ

A. Домашно право и практика

1. Закон за работни односи

30. Член 263/1 од Законот за работните односи, во материјалното време предвидувал дека вработените во централните јавни органи можат да бидат отпуштени поради сериозна повреда на професионалните обврски.

2. Интерни правила на Секторот за печат при Државното обвинителство

31. Членовите 1.4 и 4.11 од Интерните правила на Секторот за печат при Државното обвинителство гласат:

“1.4 Секторот за печат ги планира и организира, во соработка со уредувачките канцеларии на весниците, списанијата и радио и телевизиските станици и со раководителите на другите сектори во Државното обвинителство, написите за објавување во масовните медиуми во врска со активностите на Државното обвинителство....

4.11 [Раководителот на Секторот за печат] е одговорен за квалитетот на објавените материјали, за точноста на добиените и дадените информации и за зачувување на доверливоста во согласност со законодавството на Молдавија“.

32. Во материјалното време ниту Интерните правила на Обвинителството, ниту пак законодавството на Молдавија не

содржеле какви и да било одредби за откривање, од страна на вработените, на противправни дејствија на нивното работно место.

3. Кривичниот законик и Законикот за кривичната постапка

33. Кривичниот законик во материјалното време во член 190/1, содржел одредба со која било забрането секакво мешање во кривична истрага. Таа утврдувала:

“Секое мешање во кривична истрага, имено незаконито вршење на притисок во која и да било форма врз лицата што ја спроведуваат истрагата ... ќе се казни со затвор до две години или парична казна до 100 пати од минималната плата.”

34. Членот 90 од Законот за кривичната постапка во материјалното време предвидувал, меѓу другото, дека информациите за кривични дела содржани во новинарски написи или забелешки или писма објавени во весник, би можеле да претставуваат основа обвинителот да покрене кривична истрага.

35. Членот 122 од Законот за кривичната постапка предвидувал дека во фаза на истрага материјалите од кривичниот предмет не може да се откриваат, освен ако нема одобрение од лицето задолжено за истрагата.

4. Организација на обвинителството во Молдавија

36. Според член 125 од Уставот, обвинителите се независни.

37. Релевантните делови од Законот за обвинителството гласат:

“Член 3. Основни приципи за работењето на Обвинителството

1. Обвинителството:

- ги извршува своите функции независно од државните органи... во согласност со закон; ...

3. ...Обвинителите и истражителите не смеат да членуваат во политичка партија или друга општествено-политичка организација и одговараат единствено пред законот...”

“Член 13. Државен обвинител

1. Државниот обвинител:

(i) го именува Парламентот на предлог на претседателот на Парламентот за период од 5 години; и

(ii) има висок заменик и обични заменици, кои ги именува Парламентот врз основа на негов/нејзин предлог...”

5. Законот за претставки и Законот за положбата на пратениците

38. Според Законот за претставки државните службеници или владините тела се должни да одговараат на писмените претставки во рок од 30 дена. Доколку не се надлежни, тие мора да го проследат барањето до надлежниот орган во рок од три дена.

39. Релевантните одредби од Законот за положбата на пратениците од 7 април 1994 година, предвидува:

Член 22(1)

“Пратениците имаат право да контактираат кој и да било државен орган, невладина организација или службено лице за проблемите кои се однесуваат на активноста на пратениците и да учествуваат во нивното разгледување.”

Член 23

“(1) Пратениците, во нивното својство на претставници на врховната законодавна власт, имаат право да бараат веднаш да престане кое и да било незаконско однесување. Кога е неопходно може да бараат официјалните органи или лица да интервенираат за да престане незаконитото поведење...”

Б. Извештаи за поделбата на власта и независноста на судството во Молдавија

40. Релевантните делови од извештајот од 2004 година на Меѓународната комисија на правниците (ICJ), во врска со владеењето на правото во Молдавија укажа:

„...Мисијата во Молдавија што ја спроведоа Центарот за независност на судиите и правниците на Меѓународната комисија на правниците (ICJ/CIJL) заклучи дека, и покрај напорите на Владата на Молдавија по независноста да го реформира својот правосуден систем, владеењето на правото трпи сериозни недостатоци по кои мора да се постапи. ICJ/CIJL утврди дека распаѓањето на поделбата на власта повторно резултираше со судство кое во голема мерка се повинува на диктатите на Владата. Повторно се врати практиката на „телефонска правда“. Извршната власт може значително да влијае врз судските именувања преку Врховниот совет на судството кој не е независен. Покрај наводите за корупција, молдавското правосудство во голема мерка назадуваше последниве три години, што резултираше со судски одлуки кои можат да го спречат извршувањето на правдата кога се работи за интереси на Владата...”

41. Извештајот на Freedom House во 2003 година за Молдавија укажа, меѓу другото, дека:

“... Во 2002 година, принципот на владеењето на правото во Молдавија беше пред предизвик... Кршливата рамнотежа на властите помеѓу законодавната, извршната и судската беше засегната и со серија на именувања во судството базирани на лојалноста кон владејачката партија, разрешувањето на народниот птавобранител и обидите да се ограничи независноста на Уставниот суд... Во април 2002 година, Молдавското здружение на судиите (МЗС) сигнализираше дека владата започнала процес на „масовно чистење“ во судската сфера. Седум судии ја изгубија работата. ... Ситуацијата се влоши кога претседателот Воронин одби да го продолжи мандатот на 57 други судии...”

42. Во 2003 година извештајот на Правосудната иницијатива на Отвореното општество и на Freedom House Moldova укажа, меѓу другото, на следново:

“... се институционализира практиката на „земање под контрола“ на определени предмети за кои комунистичките лидери или државните органи имаат интерес. Оваа практика го имплицира следново:

Високиот совет на судството или Врховниот суд (со двете институции претседава исто лице) добива инструкции од кабинетот на претседателот, Владата или Парламентот кои се однесуваат на определени предмети и за бараната одлука (вакви инструкции исто така се даваат и во усмена форма). По овие инструкции Врховниот суд или Високиот совет на судството се обраќа директно на претседателот на судот, кој решава разгледувањето на конкретниот случај со наредба да го земе „под лична контрола“. Т.н. „земање под контрола“ всушност претставува директна инструкција за одлука во одделни случаи“.

В. Материјали од Обединетите нации

43. Конвенцијата за престанок на работниот однос бр. 158 на Меѓународната организација на трудот, која Молдавија ја ратификувала на 14 февруари 1997 година, го предвидува следново:

Член 5

“Следните, меѓу другото, не претставуваат валидни причини за престанок:

(в) поднесување на жалба или учество во постапка против работодавачот во врска со наводни повреди на законите или регулативите или обраќање до надлежните управни органи;

44. Конвенцијата на Обединетите нации против корупција, која беше усвоена од страна на Генералното собрание со резолуција бр. 58/4 од 31 октомври 2003 и е во сила од 14 декември 2005 година, во релевантните делови гласи:

Член 33

“Заштита на лицата што пријавуваат

Секоја држава-страна ќе го разгледа внесувањето во својот домашен правен систем на соодветни мерки за да се обезбеди заштита од неоснован третман на лице кое во добра воља и врз разумни основи пријави на надлежните органи факти во врска со кривични дела утврдени со оваа Конвенција.“

Во времето на усвојување на оваа пресуда, Конвенцијата беше потпишана од страна на 140 земји и ратификувана од 77 земји, не вклучувајќи ја Република Молдавија.

В. Материјали на Советот на Европа

45. Кривично-правната конвенција за корупција на Советот на Европа од 27 јануари 1999 година, во релевантниот дел гласи:

“Преамбула

Државите-членки на Советот на Европа и другите држави нејзини потписнички,

...

Нагласувајќи дека корупцијата му се заканува на владеењето на правото, демократијата и човековите права, го разлишува доброто владеење, правичноста и социјалната правда, ја нарушува конкуренцијата, го попречува економскиот развој и ја доведува во опасност стабилноста на демократските институции и моралните основи на општеството;

...

Се договорија за следново:

...

Член 22 – Заштита на соработниците на правдата и сведоците

Секоја страна ќе усвои такви мерки кои се неопходни за да се обезбеди ефективна и соодветна заштита на:

а. оние што ќе пријават кривични дела утврдени согласно членовите 2 до 14 или кои на друг начин ќе соработуваат со истражните органи или обвинителството;

б. сведоците кои ќе сведочат во врска со овие кривични дела.”

Образложението на оваа Конвенција во врска со членот 22 го предвидува следново:

“111. ... зборот „сведок“ се однесува на лица кои поседуваат информации кои се релевантни за кривичната постапка за дела на корупција предвидени во членовите 2-14 од Конвенцијата и ги вклучува и „свиркачите“.”

Конвенцијата беше потпишана од Молдавија на 24 јуни 1999 година и стапила во сила во однос на Молдавија на 1 мај 2004 година.

46. Граѓанско-правната конвенција за корупција на Советот на Европа од 4 ноември 1999 година, во релевантите делови предвидува:

“Преамбула

Државите-членки на Советот на Европа, другите држави и Европската заедница, нејзини потписнички

...

Нагласувајќи дека корупцијата претставува главна закана на владеењето на правото, демократијата и човековите права, правичноста и социјалната правда, го попречува економскиот развој и го доведува во опасност правилното и фер функционирање на пазарните економии;

Признавајќи ги штетните финансиски консеквенции на корупцијата спрема поединците, компаниите и државите, како и меѓународните институци;

...

Се согласија за следново:

...

Член 9 – Заштита на вработените

Секоја страна во своето внатрешно право ќе предвиди соодветна заштита од неоправдано санкционирање на вработените кои имаат разумни основи за сомнение во корупција со менение и кои во добра воља ќе го пријават своето сомневање до одговорните лица или органи.”

Во Образложението на Конвенцијата за членот 9 е утврдено:

“66. Овој член се занимава со потребата секоја страна да превземе неопходни мерки за заштита на вработените, кои во добра воља и врз разумни основи ќе ги пријават своите сомневање за коруптивни практики или однесувања, од каква и да било виктимизација.

67. Во поглед на неопходните мерки за заштита на вработените предвидени со членот 9 од Конвенцијата, законодавството на страните

би можело, на пример, да предвиди работодавачите да платат обештетување на вработените кои се жртви на неоправдани санкции.

68. Во практиката случаите на корупција тешко се откриваат и истражуваат и вработените или колегите (било јавни или приватни) на инволвираните лица се честопати првите лица кои ги откриваат или кои се сомневаат дека нешто не е како што треба.

69. „Соодветна заштита од неоправдана санкција“ упатува на тоа дека, врз основа на оваа Конвенција, секоја санкција против вработените која се темели на тоа дека тие пријавиле дејствие на корупција до лицата или органите одговорни за добивање на такви пријави, нема да биде оправдана. Пријавувањето нема да се смета за повреда на должноста за доверливост. Примери за неоправдани санкции би биле отпуштање или деградирање на овие лица или друго дејствие со кое се ограничува нивниот напредок во кариерата.

70. Треба да се појасни дека, иако никој не може да ги спречи работодавачите од превземање на потребни дејствија против нивните вработени во согласност со релевантните одредби (пр. во областа на трудовото право) кои се применуваат на околностите на случајот, работодавачите не треба да применуваат неоправдани санкции против вработените само врз основа на тоа што тие го пријавиле своето сомневање на одговорното лице или орган.

71. Оттука, соодветната заштита која треба да ја пружат страните, треба да ги охрабри вработените да ги пријавуваат своите сомневања на одговорните лица или органи. Всушност, во многу случаи, лицата кои имаат информации за коруптивни активности не ги пријавуваат главно од страв од можните негативни последици.

72. Што се однесува до вработените, оваа заштита ги опфаќа само оние случаи кога тие имаат разумни основи за пријавување на нивните сомневања и истите ги пријавуваат во добра воља. Со други зборови, таа се однесува само на вистинските случаи, а не и на оние злонамерните.”

Оваа Конвенција беше потпишана од Молдавија на 4 ноември 1999 година и влезе во сила за Молдавија на 1 јули 2004 година.

47. Препораката за Кодексот за однесување на јавните службеници, усвоена од Комитетот на министри на Советот на Европа на 11 мај 2000 година (Rec(2000)10), во релевантните одредби, гласи:

“Член 11

Имајќи го предвид правото на пристап до службени информации, јавниот службеник има обврска со сите документи прибавени од него/неа во текот на или како резултат на неговото/нејзиното вработување да постапува соодветно, со сета неопходна доверливост.

Член 12 – Пријавување

...

5. Јавниот службеник треба на надлежните органи да ги пријави сите докази, наводи или сомневања за незаконито или кривично дејствие кое се однесува на јавната служба за кое ќе дознае во текот на, или кое произлегува од, неговото/нејзиното работата. Истрагата на пријавените факти ја вршат надлежните органи.

6. Јавната администрација треба да осигура да нема никакви штетни последици по јавниот службеник кој ќе пријави кое и да било од наведените дејствија, врз разумни основи и во добра воља.”

ПРАВО

48. Апликантот се жалел дека неговото отпуштање од работа заради тоа што оспорените дописи ги разоткрил на *Jurnal de Chişinău* претставува повреда на неговото право на слобода на изразување, а особено на неговото право за пренесување на информации и идеи на трети страни. Член 10 од Конвенцијата гласи:

„1. Секој има право на слобода на изразување. Ова право опфаќа слобода на мислење и слобода за примање и пренесување на информации и идеи без мешање од страна на јавните власти и независно од границите...

2. Остварувањето на овие слободи, со оглед на тоа што со себе носи обврски и одговорности, може да биде подложено на такви формалности, услови, ограничувања или казни кои се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество... заради заштита на угледот или правата на другите...”

I. ДОПУШТЕНОСТ НА СЛУЧАЈОТ

A. Жалба според член 6 од Конвенцијата

49. Во својата првична жалба, апликантот се жалеше врз основ на член 6 од Конвенцијата заради пропуст на домашните судови да ги земат предвид аргументите што тој ги дал во постапката за неговото враќање на работното место. Меѓутоа, во подоцнежните претставки апликантот го замоли Судот да не продолжи со разгледувањето на таа жалба. Според тоа, Судот нема да ја разгледа.

B. Жалба според член 10 од Конвенцијата

50. Владата не ја оспори автентичноста на дописот што бил испратен од г-дин Мишин до државниот обвинител. Меѓутоа, таа наведе дека немало мешање во правото на апликантот на слобода на изразување бидејќи тој не е автор на написите што биле објавени во *Jurnal de Chişinău* и не бил отпуштен од работа заради остварувањето на своето право на изразување туку едноставно заради повреда на интерните правила на Државното обвинителство. Според Владата, со оглед дека жалбите на апликантот во суштина биле поврзани со неговите права од работен однос, членот 10 не бил применлив.

51. Апликантот аргументирал дека член 10 е применлив во сегашниот случај, без оглед на фактот дека тој не е авторот на дописите што биле доставени до весникот. Повикувајќи се на случаите *Thoma v. Luxembourg* (бр.38432/97, ECHR 2001-III) и *Jersild v. Denmark* (пресуда од 23 септември 1994, серија А бр.298) тој навел дека Судот веќе нашол дека слободата на изразување се однесува и на правото на ширење на информации добиени од трети страни.

52. Судот повторил дека заштитата утврдена со членот 10 се однесува и за работното место генерално а посебно за јавни

службеници (види *Vogt v. Germany*, пресуда од 26 септември 1995, серија А бр.323, § 53; *Wille v. Liechtenstein* [GC], бр.28396/95, § 41, ECHR 1999-VII; *Ahmed and Others v. the United Kingdom*, пресуда од 2 септември 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI, § 56; и *Fuentes Bobo v. Spain*, бр.39293/98, § 38, 29 февруари 2000).

53. Апликантот ги дал дописите на весникот, кој подоцна ги објавил. Со оглед дека членот 10 се однесува и на слободата на пренесување на информации и имајќи предвид дека апликантот бил отпуштен од работа заради уделот во објавувањето на дописите, Судот го отфрла прелиминарниот приговор на Владата.

54. Судот смета дека жалбата на апликантот врз основ на член 10 од Конвенцијата покренува фактички и правни прашања што се доволно сериозни за нивното утврдување да зависи од разгледувањето на меритумот, а не се утврдени никакви основи за да биде прогласена за недопуштена. Од тие причини, Судот ја прогласува апликацијата за допуштена. Во согласност со својата одлука за примена на членот 29 § 3 од Конвенцијата (види став 4 погоре), Судот веднаш ќе ја разгледа основаноста на овие наводи.

II. ОСНОВАНОСТ НА СЛУЧАЈОТ

A. Постојење на вмешување

55. Во став 53 погоре Судот утврди дека членот 10 може да се примени за сегашниот случај. Тој понатаму оцени дека отпуштањето на апликантот од работа заради објавувањето на дописите претставува „вмешување на јавен орган“ во неговото право на слобода на изразување предвидено во став 1 од тој член.

56. Таквото вмешување ќе претставува повреда на членот 10, освен ако истото е „пропишано со закон“, е заради некои легитимни цели превидени во ставот 2, и било „неопходно во демократското општество“ со цел остварување на таквите цели.

Б. Дали вмешувањето било „пропишано со закон“

57. Во своите првични наводи, апликантот тврдеше дека вмешувањето не било пропишано со закон бидејќи законот на кој се повикуваат домашните органи не е доволно дефиниран. Меѓутоа, во своите подоцнежни усни произнесувања не се повика на овој аргумент.

58. Судот заклучува дека апликантот бил отпуштен од работа врз основа на член 263/1 од Законот за работни односи заради повреда на ставовите 1.4 и 4.11 од интерните правила на Секторот за печат при Државното обвинителство (види став 31 погоре). Меѓутоа, со оглед дека страните не го аргументираа понатаму ова произнесување пред Судот, тој ќе продолжи со разгледувањето под претпоставката дека одредбите содржани во ставовите 1.4 и 4.11 од интерните правила го задоволуваат условот вмешувањето да биде „пропишано со закон“.

В. Дали вмешувањето имало легитимна цел

59. Апликантот тврдеше дека вмешувањето немало легитимна цел. Владата аргументираше дека во овој случај легитимните цели биле задржување на авторитетот на судството, спречување на криминалот и заштита на угледот на другите. Судот, од своја страна, сметаше дека саканата легитимна цел била спречување на објавување на информации добиени во доверба. Со оглед на таквата одлука, за Судот беше значајно тоа што во времето кога апликантот бил отпуштен од работа тој одбил да го открие изворот на информациите, што сугерира дека не биле лесно или јавно

достапни (види *Haseldine v. the United Kingdom*, бр.18957/91, Одлука на Комисијата од 13 мај 1992, Одлуки и извештаи (DR) 73). Од тие причини, Судот мора да испита дали вмешувањето било неопходно во демократско општество, особено дали вмешувањето било пропорционално на целта заради која тоа е направено.

Г. Дали вмешувањето било неопходно во демократско општество

1. Поднесоци на страните

(а) Апликантот

60. Според апликантот, разоткривањето на дописите мора да се смета за „свиркање“ за нелегално поведење.

61. Тој прво посочи на фактот дека делувал со добра воља и дека, кога ги дал дописите на весникот, бил убеден дека содржат информации што се однесуваат на сторување на тешко кривично дело од страна на заменик-претседателот на Парламентот. Единствената причина што тој ги обелоденил била да помогне во борбата против корупцијата и протизаконитото посредување. Тој не се согласи ниту дека целта на забелешката на г-дин Мишин била само да го проследи писмото од полициските офицери до државниот обвинител во согласност со Законот за претставки (види став 38 погоре), ниту со тврдењето дека дејствата на г-дин Мишин биле во согласност со членовите 22 и 23 од Законот за положбата на пратениците (види став

39 погоре). Тој понатаму тврдеше дека дописите не се дел од кривичниот предмет.

Апликантот тврдеше дека во светлина на начинот на кој државниот обвинител и неговите заменици биле именувани и од аспект на доминантната положба на Комунистичката

партија во Парламентот, јавноста сметала дека Државното обвинителство е под силно влијание на Парламентот. Независноста на Државното обвинителство се гарантирало во теорија, но не и во практика. Според апликантот, Парламентот може, ако сака, да го разреши државниот обвинител без притоа да даде било какво образложение. Во периодот 2002-2003 повеќе од триесет обвинители за кои се сметало дека не се лојални на Комунистичката партија биле разрешени. Покрај тоа, за г-дин Мишин, кој бил еден од водачите на владејачката партија и заменик-претседател на Парламентот, исто така се сметало дека постојано ја злоупотребува својата положба за да влијае на исходот на судските постапки.

Апликантот додаде дека стилот во дописот што г-дин Мишин го напишал неспорно сугерира дека неговиот автор имал намера да влијае на исходот на кривичната постапка против четворицата полициски офицери. Таквото поведение претставувало кривично дело според членот 190/1 од Кривичниот законик (види став 33 погоре). Апликантот исто така укажа на фактот дека по добивањето на дописот за кој станува збор, државниот обвинител наредил повторно отворање на кривичната истрага, а кратко време потоа кривичната постапка била прекината. Според апликантот, фактот дека четворицата полициски офицери одлучиле да замолат државни претставници на највисоко ниво да се испита законитоста на кривичните обвиненија против нив укажувало на постоењето на практика во Република Молдавија спротивна на принципот на поделба на власта. Многу неверојатно било полициските офицери чијашто задача била истражување на криминал да не се запознаени дека моќните поединци на кои им се обратиле со писмата немаат судски овластувања.

Според апликантот, информациите што тој ги разоткрил биле од голем јавен интерес.

62. За да се обелоденат информациите, тој немал друга алтернатива освен да се обрати на некој весник. Со оглед дека немало законодавство во Молдавија за „свиркање“, не постоел начин како вработените може да разоткријат противправно дејство на своето работно место. Ќе било беспредметно за проблемот да се информира државниот обвинител, бидејќи тој не бил независен. Иако тој знаел за дописот од г-дин Мишин околу шест месеци, изгледа едноставно го прикрил неговото постоење истовремено почитувајќи го она што било наведено во него. Неповедувањето на кривична постапка од страна на Обвинителството против г-дин Мишин по објавувањето на написите во весникот (види ставови 15 и 29 погоре) го поткрепуваат мислењето дека било кое информирање на Обвинителството ќе било напразно. Покрај тоа, апликантот имал разумен основ да стравува дека доказите ќе бидат прикриени или уништени доколку тој ги информирал своите претпоставени.

Апликантот исто така наведе дека ќе било неразумно да се очекува тој да поднесе жалба до Парламентот бидејќи 71 од 101 пратеници се од владејачката Комунистичка партија и не постои преседан каде пратеник од таа партија е гонет за кривично дело. Дополнително, во периодот помеѓу 2001 и 2004 ниту една иницијатива на опозицијата што била спротивна на интересите на владејачката партија не поминала во Парламентот.

63. Апликантот исто така приговори и на висината на санкцијата што му била изречена и истакна дека од можните казни спаѓала во највисоките.

(6) Владата

64. Според Владата, овој случај не претставува „свиркање“.

65. Таа сметаше дека дописите се интерни документи а апликантот нормално немало да има пристап до нив од аспект

на неговата функција. Според тоа, тој дефинитивно ги „украл“. Покрај тоа, дописите што ги разоткрил апликантот биле доверливи и дел од кривичен предмет. Според Законот за кривична постапка, списите во предметното кривично досие не може да се објават без одобрение од лицето коешто ја спроведува истрагата (види став 35 погоре).

Добрата воља на апликантот била доведена во прашање и поради тоа што не можело разумно да се смета дека дописот на г-дин Мишин извршил нелегален притисок врз државниот обвинител. Изразот „Ве замолувам лично да се ангажирате во овој случај строго почитувајќи го законот“ била нормална форма на комуникација помеѓу различните државни органи во согласност со законот. Г-дин Мишин едноставно го проследил писмото напишано од четворицата полициски офицери до надлежниот орган – Државното обвинителство – во согласност со Законот за претставки (види став 38 погоре) и Законот за положбата на пратениците (види став

39 погоре). Според вториот Закон, пратеникот има право, меѓу другото, да разгледува претставки од граѓани, да ги проследува до надлежните органи, да учествува во нивното разгледување и да го следи почитувањето на законот.

Не постоела причинско-последователна врска помеѓу дописот на г-дин Мишин и подоцнежната одлука за прекинување на кривичната постапка против четворицата полициски офицери. Според тврдењето на Владата, Државното обвинителство е навистина независен орган чијашто независност е гарантирана со Уставот и со законот на Молдавија (види ставови 36 и 40 погоре).

Покрај тоа, образложението што апликантот го дал на својот работодавач во врска со своите постапки не било истото образложение што тој го дал на домашните судови (види ставови 18 и 20 погоре). Според мислењето на Владата, тоа

исто така било индиција за отсуство на добра воља кај него и покажувало дека вистинскиот мотив зад обелоденувањето на дописите не била борбата против корупцијата туку обид да се посрамотат засегнатите лица.

66. Со оглед на тоа дека, како што е изнесено погоре, г-дин Мишин не се обидел да изврши притисок на државниот обвинител, информациите содржани во неговиот допис не биле од јавен интерес.

67. Покрај тоа, апликантот не ги обелоденил информациите на надлежен орган и постапил непромислено. Не се работело за информација што била итна или неповратна што се однесувала на животот, здравјето или животната средина. Апликантот имал право да ја разоткрие во јавноста само ако не можел да го направи тоа интерно. Секое разоткривање најпрво требало да биде на највисоките ешалони во Државното обвинителство а потоа на Парламентот (вклучително парламентарните комисии, фракции, опозицијата), наместо да отиде директно во печатениот медиум.

Како поткрепа на своето тврдење Владата му достави на Судот копии од неколку жалби поднесени од граѓани до Парламентот што се однесувале на наводни нелегалности при вработување и други прашања. Парламентот сите жалби ги проследил до надлежните органи, како Државното обвинителство и Врховниот совет на судии, без било какво мешање.

Владата аргументираше дека дваесет и една држава во Соединетите Држави на Америка не предвидувале заштита за откривање на информации во медиумите, додека во Обединетото Кралство заштитата за „свиркање“ надвор од институција била можна само во крајно ретки и строго дефинирани околности.

68. Во поглед на природата на должностите и одговорностите на државните службеници, дискреционата маргина што ја имаат државите за вмешување во правото на слобода на изразување била многу широка. Владата, на крај, изнесе дека висината на казната била пропорционална на тежината на постапката на апликантот.

2. Оценка на Судот

(а) Општи принципи што може да се применат на овој случај

69. Главното прашање што треба да се утврди е дали вмешувањето било „неопходно во демократското општество“. Основните принципи во тој поглед се добро утврдени во судската практика на Судот и се резимирани како што следи (види, меѓу другите власти, *Jersild v. Denmark*, цитирано погоре, стр.23, § 31; *Hertel v. Switzerland*, пресуда од 25 август 1998, *Извештаи* 1998-VI, стр.2329-30, § 46; и *Steel and Morris v. the United Kingdom*, бр.68416/01, § 87, ECHR 2005-II):

„(i) Слободата на изразување претставува еден од основните темели на демократското општество и еден од основните предуслови за неговиот напредок и за себеисполнувањето на секој поединец. Според став 2 од членот 10, тој се применува не само за 'информациите' или 'идеите' кои се позитивно примени, или кои се сметаат за ненавредливи или како прашање на индиферентност, туку и на оние што се навредливи, што шокираат или вознемируваат. Такви се барањата на плурализмот, толеранцијата и широкоумноста без коишто нема 'демократско општество'. Оваа слобода е предмет на исклучоци, утврдени со членот 10 став 2, кои ... мора да се толкуваат строго, а потребата од секое ограничување мора да биде убедливо утврдена...

(ii) Придавката 'неопходно', според значењето на членот 10 став2, имплицира постоење на 'итна општествена потреба'. Договорните страни имаат определена граница на оценка (дискрециона маргина) при оценувањето дали таква потреба постои, но тоа оди рака под рака со европска контрола, која ги опфаќа како законодавството така и одлуките за неговата примена, дури и оние што се донесени од страна на независен суд. Судот, според тоа, мора да донесе конечна одлука за

тоа дали 'ограничувањето' е согласно со слободата на изразување заштитена со членот 10.

(iii) При вршењето на својата контролна функција, задача на Судот не е да ја превземе улогата на надлежните национални органи, туку да ги преиспита според членот 10 одлуките што тие ги донеле согласно своето овластување за уважување. Тоа не значи дека контролата е ограничена само на утврдување дали одговорната држава го извршува своето дискреционо овластување разумно, внимателно и со добра воља; она што Судот мора да го направи е да го разгледа вмешувањето против кое е вложена жалба во светлината на целиот случај и да утврди дали тоа било 'пропорционално со легитимната цел што требало да се оствари' и дали причините истакнати од страна на националните власти заради оправдување на истото се 'релевантни и доволни'... Притоа, Судот треба да утврди дали националните власти примениле стандарди кои се во согласност со принципите отелотворени во членот 10 и, уште повеќе, дека тие се темелат на прифатлива оценка на релевантните факти..."

70. Судот понатаму повторува дека членот 10 се применува и за работното место, а државните службеници, како и апликантот, имаат право на слобода на изразување (види став 52 погоре). Во исто време, Судот е свесен дека вработените се должни да бидат лојални, резервирани и дискретни кон работодавачот. Тоа особено се однесува за државните службеници бидејќи самата природа на државната служба бара државниот службеник да е обврзан на лојалност и дискреција (види *Vogt v. Germany*, цитирано погоре, § 53; *Ahmed and Others v. the United Kingdom*, цитирано погоре, § 55; и *De Diego Nafría v. Spain*, бр.46833/99, § 37, 14 март 2002).

71. Со оглед дека задачата на државните службеници во демократското општество е да помагаат на власта во извршувањето на нејзините функции и со оглед дека јавноста има право да очекува дека тие ќе ѝ помогнат а не попречат на демократски избраната влада, должноста за лојалност и резервираност поприма особено значење кога станува збор за нив (види, *mutatis mutandis*, *Ahmed and Others v. the United Kingdom*, цитирано погоре, § 53.). Понатаму, од аспект на самата природа на нивната положба, државните службеници

често имаат пристап до информации кои владата, од различни легитимни причини, има интерес да ги чува во тајност како доверливи или строго доверливи. Од тие причини, обврската за дискреција на државните службеници генерално е исто така голема.

72. Меѓутоа, досега Судот не постапувал по случаи каде државен службеник јавно обелоденил интерни информации. Според тоа, сегашниот случај покрева ново прашање што може да се разликува од прашањето покренато во *Stoll v. Switzerland* ([GC], бр.69698/01, 10 декември 2007) каде објавувањето на информациите се случило без интервениција на државен службеник. Во тој поглед Судот забележува дека државниот службеник може, во текот на својата работа, да дознае интерни информации, вклучително и строго доверливи информации, чиешто разоткривање или објавување кореспондира со голем јавен интерес. Така, Судот смета дека сигнализирањето од страна на државен службеник или вработен во јавниот сектор за нелегално поведење или противправно дејство на работното место треба, во одредени околности, да биде заштитено. Тоа може да е потребно онаму каде вработен или државен службеник е единственото лице, или дел од мала категорија на лица, кое знае за тоа што се случува на работа и на тој начин е во најдобра положба да делува во јавен интерес алармирајќи го работодавачот или јавноста во целина. Во тој контекст, Судот го имаше предвид следниот навод во Образложението на Граѓанско-правната конвенција за корупција на Советот на Европа (види став 46 погоре):

„Во практиката случаите на корупција тешко се откриваат и истражуваат и вработените или колегите (било јавни или приватни) на инволвираните лица се честопати првите лица кои ги откриваат или кои се сомневаат дека нешто не е како што треба.“

73. Во светлина на обврската за дискреција на која беше упатено погоре, претпоставениот на лицето или друг надлежен авторитет или орган треба да е првиот кому ќе му

бидат обелоденети информациите. Само во случаи кога е тоа очигледно непрактично, информациите би можело, како последно средство, да бидат обелоденети на јавноста (види, *mutatis mutandis, Haseldine*, цитирано погоре). Од тие причини, во оценката дали ограничувањето на слободата на изразување било пропорционално, Судот мора да земе предвид дали на апликантот му биле на располагање други ефективни средства за корегирање на противправното дејство што тој имал намера да го разоткрие.

74. При утврдувањето на пропорционалноста на вмешувањето со слободата на изразување на државниот службеник во еден таков случај Судот мора да земе предвид и многу други фактори. Како прво, особено внимание се обрнува на јавниот интерес за објавената информација. Судот повторува дека според членот 10 став 2 од Конвенцијата има мал простор за ограничување на расправа за прашања од јавен интерес (види, меѓу другите власти, *Sürek v. Turkey (no. 1)* [GC], по. 26682/95, § 61, ECHR 1999-IV). Во демократски систем постапувањето или непостапувањето на владата мора да биде подложено на непосредна контрола не само на законодавните и судските органи, туку и на медиумите и јавното мислење. Интересот што јавноста може да го има за конкретна информација понекогаш може да е толку голем да ја надминува дури и законската обврска за конспиративност (види *Fressoz and Roire v. France* [GC], бр.29183/95, ECHR 1999-I; и *Radio Twist, A.S. v. Slovakia*, бр.62202/00, ECHR 2006-...).

75. Вториот фактор релевантен за балансирањето е автентичноста на објавените информации. Надлежните државни органи имаат право да донесуваат мерки со цел да се реагира соодветно и без претерување на клеветнички обвинувања кои немаат никаква основа или се формулирани со лоша воља (види *Castells v. Spain*, пресуда од 23 април 1992, серија А бр.236, § 46). Покрај тоа, слободата на изразување подразбира должности и одговорности и секое лице кое ќе

одлучи да обелодени информации мора внимателно да провери, колку што му дозволуваат околностите, дека истите се точни и веродостојни (види, *mutatis mutandis*, *Morissens v. Belgium*, бр.11389/85, одлука на Комисијата од 3 мај 1988, DR 56, стр.127; и *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway* [GC], бр.21980/93, § 65, ECHR 1999-III).

76. Од друга страна, Судот мора да ја одмери штетата (доколку има) што ја претрпел јавниот орган како резултат на објавувањето на информациите за кои станува збор и да оцени дали таквата штета превагнува над интересот на јавноста да ги добие (види, *mutatis mutandis*, *Hadjianastassiou v. Greece*, пресуда од 16 декември 1992, серија А бр.252, § 45; и *Stoll v. Switzerland*, цитирано погоре, § 130). Во врска со тоа, може да бидат релевантни суштината на објавените информации и природата на засегнатиот орган на управа (види *Haseldine*, цитирано погоре).

77. Мотивот зад постапувањето на вработениот кој ги дава информациите е друг одлучувачки фактор при утврдувањето дали конкретно обелоденување на информации треба да биде заштитено или не. На пример, постапка мотивирана од лични забелешки или лично непријателство или очекување на лична корист, вклучувајќи парична корист, не би оправдала особено висок степен на заштита (види *Haseldine*, цитирано погоре). Битно е да се утврди дека, при разоткривањето на информациите, поединецот постапил со добра воља и со уверување дека информациите се точни, дека било во јавен интерес да бидат разоткриени и дека немал на располагање ниту еден друг, подискретен начин за поправање на противправните дејствија.

78. На крај, во врска со ипитувањето на пропорционалноста на вмешувањето од аспект на легитимната цел што се сакало да се постигне, потребна е внимателна анализа на казната што

му била изречена на апликантот и нејзините последици (види *Fuentes Bobo*, цитирано погоре, § 49).

79. Судот сега ќе ги оцени фактите на сегашниот случај во светлина на погоре наведените принципи.

(б) Примена на горните принципи на сегашниот случај

(i) Дали апликантот имал алтернативни начини за да ги разоткрие информациите

80. Апликантот тврдеше дека немал на располагање било каков друг алтернативен начин за да ги обелодени информациите, додека Владата го тврдеше спротивното, односно дека апликантот можел да го покрене прашањето најпрво кај неговите претпоставени а потоа во Парламентот или кај народниот правобранител, доколку било неопходно.

81. Судот забележа дека ниту молдавското законодавство ниту интерните правила на Државното обвинителство не содржат било каква одредба во врска со пријавување на нередовности од страна на вработените (види став 32 погоре). Според тоа, се чини дека немало друг орган освен претпоставените на апликантот каде апликантот можел да ја пријави својата загриженост и нема предвидена постапка за пријавување на такви случаи.

82. Исто така, информациите се однесувале на однесувањето на заменик-претседател на Парламентот, кој е висок државен службеник, и и покрај тоа што државниот обвинител бил запознаен со ситуацијата околу шест месеци тој не покажал никакви знаци дека има намера да реагира, туку наместо тоа оддавал впечаток дека подлегнал на притисокот на којшто неговата функција е изложена.

83. Што се однесува до алтернативните начини на разоткривање на информациите сугерирани од Владата (види

став 67 погоре), Судот оцени дека не му се предочени никакви задоволителни докази што ќе го оспорат тврдењето на апликантот дека ниту една од предложените алтернативи немало да биде ефективна во посебните околности на сегашниот случај.

84. Во светлина на претходно наведеното, Судот смета дека во околностите на сегашниот случај би можело да биде оправдано обелоденувањето на информациите надвор од институцијата, па дури и на весник.

(ii) Јавниот интерес за објавените информации

85. Апликантот тврдеше дека дописот на г-дин Мишин претставува доказ за политичко мешање во спроведувањето на правдата. Владата не се согласи со тоа.

86. Судот забележа дека со писмото полициските офицери барале од г-дин Мишин да ја испита законитоста на кривичните обвиненија што Обвинителството ги подигнало против нив (види став 10 погоре). Г-дин Мишин реагираше упатувајќи официјален допис до државниот обвинител. Владата наведе дека постапките на г-дин Мишин биле, меѓу другото, во согласност со Законот за положбата на пратениците. Во овој контекст Судот смета дека е неопходно уште еднаш да укаже дека во демократско општество и судовите и истражните органи не смеат да бидат изложени на политички притисок. Било кое толкување на закон со кој се утврдуваат правата на пратениците мора да се придржува на тој принцип.

По извршувањето на увид во дописот што г-дин Мишин му го пратил на државниот обвинител, Судот не може да се согласи дека неговата намера била само да го проследи писмото од полициските офицери до надлежниот орган, како што беше изјавено од Владата (види став 65 погоре). Покрај тоа, од аспект на содржината и на јазикот што го употребил г-

дин Мишин, не може да се исклучи дека намерата на дописот била да се изврши притисок врз Државното обвинителство, без оглед на тоа што е вметната реченица дека случајот треба да се „испита строго почитувајќи го законот“ (види став 10 погоре).

87. Наспроти оваа заднина, Судот забележува дека претседателот на Молдавија водел кампања против практиката на мешање на политичари во системот за кривична правда и дека молдавските медиуми опсежно известиле за темата (види став 11 погоре). Судот исто така обрнува внимание на извештаите на меѓународните невладини организации (види ставови 40-42 погоре) кои изразуваат загриженост заради прекршувањето на принципот на поделба на власта и заради непостоењето на независност на судството во Молдавија.

88. Во светлина на горенаведеното, Судот смета дека дописите што ги обелоденил апликантот се однесувале на прашања како поделба на власта, непрописно однесување на висок политичар и ставот на Владата кон бруталноста на полицијата (види ставови 10 и 14 погоре). Нема никакво сомнение дека ова се многу важни прашања во демократското општество за кои јавноста има легитимен интерес за биде информирани и кои потпаѓаат во делокругот на политичката дебата.

(iii) Автентичноста на објавените информации

89. Заеднички став е дека дописите што апликантот му ги разоткрил на *Jurnal de Chişinău* биле автентични (види став 26 погоре).

(iv) Штетата за Државното обвинителство

90. Судот забележува дека во јавен интерес е да се задржи независноста и политичката неутралност на обвинителните органи на државата (види, *mutatis mutandis, Prager and Oberschlick v. Austria*, пресуда од 26 април 1995, серија А бр.313,

§ 34). Дописите што апликантот ги дал на весникот не биле напишани од службени лица од Државното обвинителство и, според Владата, дописот од г-дин Мишин била нормална комуникација помеѓу државните органи што не влијаела на одлуката на Државното обвинителство да ја прекине постапката против полициските офицери. Сепак, заклучокот на весникот во своите написи дека Државното обвинителство било под несоодветно влијание можело да има многу силни негативни ефекти врз довербата на јавноста во независноста на таа институција.

91. Меѓутоа, Судот смета дека јавниот интерес да биде информиран за откриениот несоодветен притисок и противправни дејствија во рамките на Обвинителството е така значаен во демократското општество што превагнува над интересот за задржување на довербата на јавноста во Државното обвинителство. Во овој контекст Судот повторува дека отворената дискусија за теми од јавен интерес е од суштинско значење за демократијата и мора да се обрне внимание колку е важно да не се обесхрабри јавноста да го изнесе своето мислење за такви прашања (види, *Barfod v. Denmark*, пресуда од 22 февруари 1989, серија А бр.149, § 29).

(v) Дали апликантот постапил со добра воља

92. Апликантот тврдеше дека неговиот единствен мотив за обелоденување на дописите бил да помогне во борбата против корупцијата и противзаконитото посредување. Неговиот работодавач не го оспорил овој навод. Владата, од друга страна, изрази сомнеж за добрата воља на апликантот, аргументирајќи, меѓу другото, дека тој не го дал истото тоа образложение пред домашните судови.

93. Врз основа на доставените материјали, Судот не гледа никаква причина за да смета дека апликантот бил мотивиран од желбата за лична корист, дека имал лични забелешки против неговиот работодавач или против г-дин Мишин, или

дека имал некаков друг прикриен мотив за своите дејствија. Според мислењето на Судот, фактот што тој своите аргументи за борба против корупцијата и противзаконито посредување не ги изнел пред домашните судови не докажува ништо бидејќи тој може да бил фокусиран на оспорувањето на причините изнесени од неговиот работодавач по повод неговото отпуштање од работа а можеби сметал и дека не е потребно да се повикува на работи што неговиот работодавач не ги оспорувал.

94. Според тоа, Судот заклучува дека мотивите на апликантот биле како што тој навел и дека постапил со добра воља.

(vi) Висината на санкцијата

95. Конечно, Судот нотира дека против апликантот била изречена најстрогата можна санкција. Иако властите можеле да применат поблага казна, тие се одлучиле да го отпуштат од работа, што несомнено е многу остра мерка (види *Vogt*, цитирано погоре, § 60). Оваа санкција не само што имала негативни реперкусии по кариерата на апликантот туку можела да има и сериозен заплашувачки ефект врз другите вработени во Обвинителството и да ги обесхрабри да пријават било какво несоодветно однесување. Покрај тоа, од аспект на објавувањето на случајот на апликантот во медиумите, санкцијата можела да има и заплашувачки ефект не само врз вработените во Обвинителството туку и врз многу други државни службеници и вработени.

96. Судот забележува дека Владата аргументираше дека апликантот всушност го „украл“ дописот, што според неа бил строго доверлив и дел од кривичен предмет. Владата исто така изјави дека дописот на г-дин Мишин не извршил несоодветен притисок вр државниот обвинител. Се работела за вообичаена комуникација помеѓу државните органи и не била поврзана со одлуката за прекинување на постапката против полициските

официри. Во такви околности, Судот смета дека е тешко да се оправда строгата санкција што е применета.

(в) Заклучок

97. Имајќи го предвид значењето на правото на слобода на изразување за прашања од општ интерес, на правото на државните службеници и другите вработени да пријават незаконско однесување и противправни дејствија на своето работно место, должностите и одговорностите на вработените кон своите работодавачи и правото на работодавачите да раководат со својот персонал, и одмерувајќи ги другите различни интереси што се вклучени во сегашниот случај, Судот дојде до заклучок дека вмешувањето во правото на апликантот на слобода на изразување, особено неговото право на пренесување на информации, не било „неопходно во демократско општество“.

Според тоа, има повреда на членот 10 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

98. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

“Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штетата, тогаш доколку е тоа неопходно Судот ќе му додели правичен надомест на оштетениот.“

A. Штета

99. Апликантот побара EUR 15,000 за материјална и нематеријална штета, и тоа: EUR 6,000 за губење на заработувачката за периодот додека не бил вработен откако бил отпуштен од работа, EUR 6,000 за загубени изгледи за кариера и EUR 3,000 за нематеријална штета.

100. Владата го оспори барањето и тврдеше дека барањата на апликантот се неосновани и прекумерни.

101. Судот смета дека апликантот мора да претрпел материјална и нематеријална штета како последица на неговото отпуштање од работа. Правејќи ја својата проценка на правична основа, Судот му доделува EUR 10,000.

Б. Трошоци

102. Застапниците на апликантот бараа EUR 6,843 како адвокатска награда, од кои EUR 4,400 за г-дин Gribinsea а EUR 2,443 за г-дин Zamă. Тие приложија детална листа со бројот на часовите и договор каде стои дека саатнините на адвокатите се EUR 80 и EUR 70 респективно. Во пресметката во листата со бројот на часовите не биле вклучени часовите за подготовка на жалбата според членот 6, која подоцна била повлечена од страна на апликантот.

103. Тие сметаа дека бројот на часовите што им биле потребни за случајот не биле претерани и биле оправдани поради неговата сложеност и фактот дека опсервациите требало да бидат напишани на англиски јазик.

104. Што се однесува до саатнините, адвокатите на апликантот аргументираа дека се во рамките на лимитите препорачани од Адвокатската комора на Молдавија, коишто се движеле помеѓу EUR 40 и 150.

105. Застапниците на апликантот дополнително бараа и EUR 2,413 за трошоци поврзани со расправата на 6 јуни 2007, во кој износ се вклучени патните трошоци, трошоците за виза, трошоците за осигурување и за хранарина.

106. Владата го оспори износот што го бараа застапниците на апликантот. Таа рече дека е прекумерен и го оспори бројот

на часови на адвокатите на апликантот и саатнините, особено оние од г-дин Zamă, кој, по нејзино мислење, го немал потребното искуство за да побарува така висока награда.

107. Што се однесува до другите трошоци што ги бараше апликантот, Владата аргументираше дека истите требало да се бараат од Судот.

108. Судот повторува дека за да може трошоците да се вклучат во наградата според членот 41 од Конвенцијата, мора да се утврди дека тие биле навистина и нужно направени и биле разумни во однос на износот (види, на пример, *Amihalachioaie v. Moldova*, no. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III). Во сегашниот случај, имајќи ја предвид доставената детална листа и сложеноста на случајот, Судот го доделува во целост износот баран од г-дин Gribincea, EUR 1,600 награда за г-дин Zama и целокупниот износ побаруван од застапниците на апликантот за трошоците направени во врска со расправата од 6 јуни 2007 година.

В. Затезна камата

109. Судот смета за соодветно дека затезната камата треба се исплати според најниската каматна стапка на позајмени средства на Европската централна банка, на која треба се додадат 3%.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО

1. *Ја прогласува* апликацијата за допуштена;
2. *Утврдува* дека има повреда на членот 10 од Конвенцијата;
3. *Утврдува*

(а) дека тужената држава треба да му исплати на апликантот, во рок од три месеци, EUR 10,000 (десет илјади евра) на име материјална штета и нематеријална штета и EUR 8,413 (осум илјади четиристотини и тринаесет евра) за трошоци, и било какви такси кои може да се наплатат на горенаведените суми, кои треба да се претворат во националната валута на тужената држава според девизниот курс на денот на исплатата;

(б) дека по истекот на рокот од три месеци до исплатата ќе се засметува обична камата на споменатите износи, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската централна банка, за периодот до плаќањето плус 3%;

4. *Го отфрла* останатиот дел од барањето на апликантот за правичен надомест.

Составена на англиски и на француски јазик, и донесена на јавната расправа во зградата на Судот за човекови права, Стразбур, на 12 февруари 2008.

Erik Fribergh
Секретар

Jean-Paul Costa
Претседател

Тврдам дека правилно извршив
превод од англиски на македонски
јазик.

Скопје, 03.05.2012 г.
Бр.145/2012

I, the undersigned, hereby certify that the
foregoing is a true and correct translation
from English into Macedonian.

Skopje, 03.05.2012
No.145/2012

Овластен судски преведувач,
Жаклина Којчевска

Authorised Court Translator,

(Zaklina Kojcevska)